

Dejan R. Popovic, dipl. inz.
Beograd, Stevana Sremca 18

MINISTARSTVO TRGOVINE, TURIZMA I TELEKOMUNIKACIJA
Vladana Radisavljevic
Beograd, Nemanjina 22-26

Predmet: Mišljenje o [Predlogu pravilnika o zahtevima za uređaje i programsku podršku za zakonito presretanje elektronskih komunikacija i zadržavanje podataka o elektronskim komunikacijama](#)

V e z a : [Javne konsultacije o Predlogu pravilnika o zahtevima za uređaje i programsku podršku za zakonito presretanje elektronskih komunikacija i zadržavanje podataka o elektronskim komunikacijama](#)

Postovana gospodjo Radisavljevic,

I ovom prilikom, kao u javnoj raspravi o Nacrtu zakona o izmenama i dopunama Zakona o elektronskim komunikacijama (ZEK), samo zelim ponovo da naglasim da se Direktivom o obradi podataka o licnosti i zastiti privatnosti u sektoru elektronskih komunikacija (2002/58/EC, 2006/24/EC, 2009/136/EC), sa kojom ZEK pa i ovaj pravilnik moraju biti saglasni, regulise zastita osnovnih prava i sloboda, a narocito pravo na privatnost i poverljivost u pogledu na obradu podataka o licnosti u sektoru elektronskih komunikacija i na obezbedjenje slobodnog kretanja takvih podataka i elektronskih komunikacionih uredjaja i usluga u EU. Ova direktiva se ne primenjuje na delatnosti koje se odnose na javnu bezbednost, odbranu, drzavnu bezbednost i delatnosti drzave u oblasti krivicnog prava (clan 1. st. 1. i 3). Prema tome, zakonito presretanje i zadrzavanje podataka treba da bude predmet posebnog zakona, u skladu sa Rezolucijom Saveta od 17. januara 1995. o zakonitoj intercepciji telekomunikacija - 96/C 329/01. (Videti, takodje, [European Union on Lawful Interception of ... - Cryptome](#), ili [9194/01 SW/ptm DG H II COUNCIL OF THE EUROPEAN ...](#)).

Iskreno,
Dejan Popovic

Beograd, 13. februar 2015.

Dejan R. Popovic, dipl. inz.
Beograd, Stevana Sremca 18

MINISTARSTVO TRGOVINE, TURIZMA I TELEKOMUNIKACIJA
Vladana Radisavljevic
Beograd, Nemanjina 22-26

Predmet: Dopuna mišljenja o Predlogu pravilnika o zahtevima za uređaje i programsku podršku za zakonito presretanje elektronskih komunikacija i zadržavanje podataka o elektronskim komunikacijama

V e z a : Javne konsultacije o Predlogu pravilnika o zahtevima za uređaje i programsku podršku za zakonito presretanje elektronskih komunikacija i zadržavanje podataka o elektronskim komunikacijama

Postovana gospodjo Radisavljevic,

U prvom dopisu rekao sam da nemam vise nista novo da iznesem osim vec navedenog.
Predomislio sam se. U toku uporedjivanja zahteva iz predloga ovog pravilnika sa zahtevima iz:

- "Council Resolution of 17 January 1995 on the lawful interception of telecommunication" (<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31996G1104:EN:HTML>),
- "Council Resolution of on law enforcement operational needs with respect to public telecommunication networks and services" (<http://cryptome.org/eu-intercept.htm>), i
- evropskog standarda "TS 101 331 - V1.2.1 - Lawful Interception (LI); Requirements of Law Enforcement Agencies (June 14, 2006)", --

slučajno sam pronasao u e-memorijama Interneta vazeci tekstst Uredbe o obvezama iz područja nacionalne sigurnosti Republike Hrvatske za pravne i fizicke osobe u telekomunikacijama iz 2008, kao i prethodni tekst iz 2003 (435.200 U o obvezama iz područja nacionalne ... - Propisi.hr).

Interesantno je da se u vazecem tekstu hrvatske Uredbe upotrebljava, umesto "intercepcije" ili "presretanja", nedefinisani termin (pojam) "**tajni nadzor**" koji je u prethodnom tekstu Uredbe imao sledeće znacenje:

"Tajni nadzor (Lawful Interception): na zakonu utemeljena radnja koja omogućuje pristup i dostavu sadržaja poziva i podataka o pozivima, ostvarenim od strane subjekta tajnog nadzora, Operativno-tehničkom centru za nadzor telekomunikacija".

Interesantno je takodje da je u clanu 1a. vasece Uredbe propisano: "Ovom Uredbom se u pravni poredak Republike Hrvatske prenosi Direktiva 2006/24/EC Europskog parlamenta i Vijeća od 15. ožujka 2006. o zadržavanju podataka dobivenih ili obrađenih u vezi s pružanjem javno dostupnih elektronskih komunikacionih usluga ili javnih komunikacijskih mreža i o izmjeni Direktive 2002/58/EC."

Jos je interesantnije i cudnije da se Direktiva [2006/24/EC](#) Evropskog parlamenta i Saveta od 15. marta 2006. prakticno najvise odnosi na zadržavanje podataka dobijenih ili obrađenih u vezi s pružanjem javno dostupnih elektronskih komunikacionih usluga ili javnih komunikacionih mrežam, a najmanje na izmenu Direktive [2002/58/EC](#). Naime, odredba o izmeni Direktive 2002/58/EC iz clana 11. glasi: "U članu 15. Direktive 2002/58/EC dodaje se sledeći stav: '1a. Stav 1. ne primjenjuje se na podatke koji su posebno zahtevani Direktivom 2006/24/EC Evropskog parlamenta i Saveta od 15. marta 2006. o zadržavanju podataka dobijenih ili obrađenih u vezi s pružanjem javno dostupnih elektronskih komunikacionih usluga ili javnih komunikacionih mreža čije se zadržavanje posebno zahtijeva u svrhe iz člana 1. stav 1. te Direktive.' Zbrka je kompetna: kako u EU tako i u drzavi clanici i drzavi kandidatu za clanicu.

Kako se i zasto Direktiva 2006/24/EC nasla u okviru Direktive 2002/58/EC i, zajedno sa nom, u okviru "[Regulatory framework for electronic communications in the European Union](#)" - pitanje je za "milion dolara" (s obzirom na "Podrucje primene" iz clana 1. stav 3. Direktive [2002/58/EC](#), odnoano "[Data protection in the electronic communications sector](#)"). Mesto te direktive je, valjda, u okviru "*Zakonitog presretanja (intercepcije) - Zahteva naleznih organa?*"?

Iskreno,
Dejan Popovic

Beograd, 14. februar 2015.

Dejan R. Popovic, dipl. inz.
Beograd, Stevana Sremca 18

MINISTARSTVO TRGOVINE, TURIZMA I TELEKOMUNIKACIJA
Vladana Radisavljevic
Beograd, Nemanjina 22-26

Predmet: Druga dopuna mišljenja o [Predlogu pravilnika o zahtevima za uređaje i programsku podršku za zakonito presretanje elektronskih komunikacija i zadržavanje podataka o elektronskim komunikacijama](#)

V e z a : [Javne konsultacije o Predlogu pravilnika o zahtevima za uređaje i programsku podršku za zakonito presretanje elektronskih komunikacija i zadržavanje podataka o elektronskim komunikacijama](#)

Postovana gospodjo Radisavljevic,

U preposlednji pasus mog prvog dopunskog misljenja od 14. februara 2015. napisao sam:

"Jos je interesantnije i cudnije da se Direktiva [2006/24/EC](#) Evropskog parlamenta i Saveta od 15. marta 2006. prakticno najvise odnosi na zadržavanje podataka dobijenih ili obrađenih u vezi s pružanjem javno dostupnih elektronskih komunikacionih usluga ili javnih komunikacionih mrežam, a najmanje na izmenu Direktive [2002/58/EC](#). Naime, odredba o izmeni Direktive 2002/58/EC iz clana 11. glasi: "U članu 15. Direktive 2002/58/EC dodaje se sledeći stav:
'1a. Stav 1. ne primjenjuje se na podatke koji su posebno zahtevani Direktivom 2006/24/EC Evropskog parlamenta i Saveta od 15. marta 2006. o zadržavanju podataka dobijenih ili obrađenih u vezi s pružanjem javno dostupnih elektronskih komunikacionih usluga ili javnih komunikacionih mreža čije se zadržavanje posebno zahtijeva u svrhe iz člana 1. stav 1. te Direktive." Zbrka je kompetna: kako u EU tako i u drzavi clanici i drzavi kandidatu za clanicu."

Zelim, pre svega, da ukazem na tu zbrku u EU na sto jednostavniji nacin. Naime, u nezvanicno preciscenom tekstu "[DIRECTIVE 2002/58/EC OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 12 July 2002 concerning the processing of personal data and the protection of privacy in the electronic communications sector \(Directive on privacy and electronic communications\) as amended by Directive 2006/24/EC and Directive 2009/136/EC \(unofficially consolidated version\)](#)", u clanu 1. stav 3. glasi (u orginalu na engleskom jeziku):

"3. This Directive shall not apply to activities which fall outside the scope of the Treaty establishing the European Community, such as those covered by Titles V and VI of the Treaty on European Union, and in any case to activities concerning public security, defence, State security (including the economic well-being of the State when the activities relate to State security matters) and the activities of the State in areas of criminal law."

S druge strane, clan 15. st. 1-1b. ove direktive glase (takodje u orginalu):

"1. Member States may adopt legislative measures to restrict the scope of the rights and obligations provided for in Article 5, Article 6, Article 8(1), (2), (3) and (4), and Article 9 of this

Directive when such restriction constitutes a necessary, appropriate and proportionate measure within a democratic society to safeguard national security (i.e. State security), defence, public security, and the prevention, investigation, detection and prosecution of criminal offences or of unauthorised use of the electronic communication system, as referred to in Article 13(1) of Directive 95/46/EC. To this end, Member States may, inter alia, adopt legislative measures providing for the retention of data for a limited period justified on the grounds laid down in this paragraph. All the measures referred to in this paragraph shall be in accordance with the general principles of Community law, including those referred to in Article 6(1) and (2) of the Treaty on European Union.

1a. Paragraph 1 shall not apply to data specifically required by Directive 2006/24/EC of the European Parliament and of the Council of 15 March 2006 on the retention of data generated or processed in connection with the provision of publicly available electronic communications services or of public communications networks (*) to be retained for the purposes referred to in Article 1(1) of that Directive.

1b. Providers shall establish internal procedures for responding to requests for access to users' personal data based on national provisions adopted pursuant to paragraph 1. They shall provide the competent national authority, on demand, with information about those procedures, the number of requests received, the legal justification invoked and their response."

Koristim priliku da Vam takodje ukazem na jos jednu "cudnu odredbu". Radi se o odredbi iz clana 5. stav 2. Direktiva [2006/24/EC](#) koja glasi (isto tako u originalu):

"2. No data revealing the content of the communication may be retained pursuant to this Directive."

Ako gresim, uveren sam da ce me vasa pravna sluzba i/ili sluzba Republickog sekretarijata za zakonodavstvo ispraviti.

Iskreno,
Dejan Popovic

Beograd, 15. februar 2015.

Dejan R. Popovic, dipl. inz.
Beograd, Stevana Sremca 18

MINISTARSTVO TRGOVINE, TURIZMA I TELEKOMUNIKACIJA
Vladana Radisavljevic
Beograd, Nemanjina 22-26

Predmet: Druga dopuna mišljenja o [Predlogu pravilnika o zahtevima za uređaje i programsku podršku za zakonito presretanje elektronskih komunikacija i zadržavanje podataka o elektronskim komunikacijama](#)

V e z a : [Javne konsultacije o Predlogu pravilnika o zahtevima za uređaje i programsku podršku za zakonito presretanje elektronskih komunikacija i zadržavanje podataka o elektronskim komunikacijama](#)

Postovana gospodjo Radisavljevic,

U drugom dopunskom misljenju od 15. februara 2015. ukazao sam na moje vidjenje zbrke u regulatornom okviru za elektronske komunikacije u EU koje je prouzrokovano, pre svega, nezvanicno preciscenim tekstom "[DIRECTIVE 2002/58/EC OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 12 July 2002 concerning the processing of personal data and the protection of privacy in the electronic communications sector \(Directive on privacy and electronic communications\) as amended by Directive 2006/24/EC and Directive 2009/136/EC \(unofficially consolidated version\)](#)".

Izgleda da nism pogresio i da nece biti potrebno da vasa pravna sluzba i/ili sluzba Republickog sekretarijata za zakonodavstvo ispravljaju moju (eventualnu) gresku. Jer, Sud pravde Evropske unije je vec objavio 2. aprila 2014. da je Direktiva 2006/24/EC o zadrzavanju podataka **nevažeća**. ([The Court of Justice declares the Data Retention Directive to be invalid](#)). Ovaj "detalj" sam pronasao u informaciji Parlamenta UK - "[Interception of communications - Parliament](#)" (SN/HA/6332).

Na pocetku ove informacije Parlamenta UK postoji korisna recenica: "Presretanje (*intercepcija*) komunikacija ima dva oblika: prikupljanje i praćenje *komunikacionih podataka* (npr. zabeležiti ko kontaktirao koga, kada, odakle i koliko dugo) i presretanje *sadržaja* samih komunikacija." Ova, tacna konstatacija je suprotna znacenju pojma iz clana 2. tacka 1. [Predloga pravilnika o zahtevima za uređaje i programsku podršku za zakonito presretanje elektronskih komunikacija i zadržavanje podataka o elektronskim komunikacijama](#), po kom: "*zakonito presretanje elektronskih komunikacija*" obuhvata presretanje elektronskih komunikacija kojim se otkriva **sadržaj** komunikacija u skladu sa zakonom. Ova definicija ne obuhvata, iz neobjasnivog razloga, "*zadrzane podatke*" iz clana 2. tacka 2. predloga ovog pravilnika?!

Posto se, prema clanu 1. stav 2. recenica 2. **nevazeće** Direktive [2006/24/EC](#), ova direktiva "ne primjenjuje na **sadržaj** elektronskih komunikacija, uključujući informacije do kojih se dolazi korišćenjem elektronske komunikacione mreže", ostaje misterija - koja se direktiva ili drugi propis EU primjenjuje na **sadržaj** komunikacija?

Valja primetiti da pojam "*sadržaj komunikacije*" u predlogu ovog pravilnika ("informacija koja se prenosi ili razmenjuje između dva ili više korisnika elektronskog komunikacionog sistema, pri čemu korisnik može biti čovek ili uređaj") ima slicno značenje kao u evropskom standardu "[TS 101 331 - V1.2.1](#)" ("informacije koje se razmenjuju između dva ili više korisnika telekomunikacionih usluga, isključujući presretanje povezanih informacija").

Iskreno,
Dejan Popović

Beograd, 16. februar 2015.

Ispравка!

Predmet poslednjeg dopisa (od 16. februara 2015) treba da glasi: "Treća dopuna misljenja ..." Izvinjavam se zbog greske.

Dejan Popović

Dejan R. Popovic, dipl. inz.
Beograd, Stevana Sremca 18

MINISTARSTVO TRGOVINE, TURIZMA I TELEKOMUNIKACIJA
Vladana Radisavljevic
Beograd, Nemanjina 22-26

Predmet: Cetvrta dopuna mišljenja o Predlogu pravilnika o zahtevima za uređaje i programsku podršku za zakonito presretanje elektronskih komunikacija i zadržavanje podataka o elektronskim komunikacijama

V e z a : Javne konsultacije o Predlogu pravilnika o zahtevima za uređaje i programsku podršku za zakonito presretanje elektronskih komunikacija i zadržavanje podataka o elektronskim komunikacijama

Postovana gospodjo Radisavljevic,

Saglasan sa britanskim kriticarima plana koji kazu da da u stvari ne postoji način da se pouzdano razdvoje komunikacioni podataka od sadržaja poruka i poziva, i da davanje lakog pristup do prvih otvora vrata ka pristupu ovih drugih ("[MI5 to install 'black box' spy devices to monitor UK internet ...](#)", "[UK: Surveillance devices to monitor Web traffic - NDTV.com](#) ").

Cini se zato da se i ovom prilikom ponovo treba podsetiti sta je o pitanju tajnosti i presretanju informacija (komunikacionih podataka i sadrzaja) odredjeno u osnovnim dokumentima, i to:

- u Ustavu Medjunarodne unije za telekomunikacije - ITU ("[ITU Constitution and Convention](#) "):

"ARTICLE 37

Secrecy of Telecommunications

1 Member States agree to take all possible measures, compatible with the system of telecommunication used, with a view to ensuring the secrecy of international correspondence.

2 Nevertheless, they reserve the right to communicate such correspondence to the competent authorities in order to ensure the application of their national laws or the execution of international conventions to which they are parties.";

- Pravilniku o radio-komunikacijama ITU ("[Radio Regulations, edition of 2012 \(English version ... - ITU\)](#) "):

"ARTICLE 17

Secrecy

17.1 In the application of the appropriate provisions of the Constitution and the

Convention, administrations bind themselves to take the necessary measures to prohibit and prevent:

17.2 a) the unauthorized interception of radiocommunications not intended for the general use of the public;

17.3 b) the divulgence of the contents, simple disclosure of the existence, publication or any use whatever, without authorization of information of any nature whatever obtained by the interception of the radiocommunications mentioned in No. 17.2.";

- u regulatornom okviru za elektronske komunikacije u EU ("[Regulatory framework for electronic communications in the European Union](#)") i to narocito u clanu 1. stav 2. "[Framework Directive \(2002/21/EC\) - European Commission](#)":

"2. This Directive as well as the Specific Directives are without prejudice to obligations imposed by national law in accordance with Community law or by Community law in respect of services provided using electronic communications networks and services.",

uz navodjenje dela recitala (5): "Potrebno je odvojiti regulativu o prenosu od regulative o sadržaju. Ovaj okvir stoga ne obuhvata **sadržaj** usluga koji se isporučuju preko elektronskih komunikacionih mreža korišćenjem elektronskih komunikacionih usluga, kao što su radio-difuzni **sadržaj**, finansijske usluge i neke usluge informacionog društva ... ",

i uz to konstataciju, da su "[DIRECTIVE 2002/58/EC](#)", kao i Glava XVII [Zakona o elektronskim komunikacijama](#), uključujući predlog ovog pravilnika, "zalutali" u evropskom i domaćem pravnom poretku u oblasti telekomunikacija ili elektronskih komunikacija, koji ne obuhvata informacije (sadrzaje).

Zato je pravni osnov za donosenje [Predloga pravilnika o zahtevima za uređaje i programsku podršku za zakonito presretanje elektronskih komunikacija i zadržavanje podataka o elektronskim komunikacijama](#) trebo da se nalazi u [Zakonu o Bezbednosno-informativnoj agenciji](#) (clan 13. i dr.), [Zakonu o Vojnobezbednosnoj agenciji i Vojnoobaveštajnoj agenciji](#) (clan 12. i dr), [Zakonu o organizaciji i nadležnosti državnih organa za borbu protiv visokotehnoloskog kriminala](#) i/ili drugim zakonima koji se odnose na nadležnosti "nadležnih državnih organa".

Valja napomenuti da državni organi nadlezni za poslove zakonitog presretanja ili "tajnog nadzora" informacija (podataka i sadrzaja) u komunikacijama, kao i nadzor, pracenje ili kontrolu telekomunikacija ili elektronskih komunikacija u kibernetiskom prostoru (uopste), uključujući kontrolu koriscenja radio-frekvencijskog spektra (posebno), imaju razlicite ciljeve, ali u principu koriste ista ili slična sredstva. Zato bi mozda bilo dobro, u kriznom periodu 21. veka, u doba koriscena Interneta i za kibernetiski kriminal (videti, [Zakon o potvrđivanju Konvencije o visokotehnološkom kriminalu](#), prema "[Convention on Cybercrime - Council of Europe](#)"), objediniti sva sredstva u okviru jedne sluzbe, radi obezbedjenja razumnog, efikasnog (brzog) i ekonomicnog vršenja zadatka i poslova i, narocito, obezbedjena kibernetiske bezbednosti.

Iskreno,
Dejan Popovic

Beograd, 18. februar 2015.

Dejan R. Popovic, dipl. inz.
Beograd, Stevana Sremca 18

MINISTARSTVO TRGOVINE, TURIZMA I TELEKOMUNIKACIJA
Vladana Radisavljevic
Beograd, Nemanjina 22-26

Predmet: Peta dopuna mišljenja o Predlogu pravilnika o zahtevima za uređaje i programsku podršku za zakonito presretanje elektronskih komunikacija i zadržavanje podataka o elektronskim komunikacijama

V e z a : Javne konsultacije o Predlogu pravilnika o zahtevima za uređaje i programsku podršku za zakonito presretanje elektronskih komunikacija i zadržavanje podataka o elektronskim komunikacijama

Postovana gospodjo Radisavljevic,

Zbornik SANU - "Moguće strategije razvoja Srbije"

(<http://www.sanu.ac.rs/Izdanja/EIIZdanja/2014MoguceStrategijeRazvojaSrbije.pdf>) sadrzi na str. 323 rad uglednog strucnjaka dr Jovana Kurbalije - "Uticaj Interneta na geopolitiku i diplomaciju".

Na pocetku odeljku "Kontrola Internet sadržaja" dr Kurbalija kaze:

"Rasprava o kontroli Internet sadržaja uglavnom je usredsređena na tri grupe sadržaja.

Prvu grupu sadržaja čine oni za čiju kontrolu postoji opšti konsenzus: dečja pornografija, opravdavanje genocida i podstrekavanje i organizovanje terorističkih aktivnosti koje zabranjuje međunarodno pravo. i ako je konsenzus o potrebi uklanjanja ovakvih sadržaja s mreže postignut, ostaju različite interpretacije. Na primer, šta se zapravo podrazumeva pod podržavanjem terorizma?

Druga grupa sadržaja obuhvata one koji mogu biti osetljivi za pojedine države, oblasti ili etničke grupe zbog njihovih specifičnih religijskih i kulturnih vrednosti. globalizovana i intenzivnija komunikacija može da dovede u pitanje lokalne kulturne i religijske vrednosti. najveći broj i nternet sudskih slučajeva odnosi se na ovu grupu sadržaja. U slučaju Yahoo-a, francuski sud je zahtevao od Yahoo.com (SAD) da zabrani francuskim građanima pristup delovima veb sajtova na kojima se nudi nacistički materijal i suveniri. nemačka ima veoma razvijeno pravno iskustvo s mnogim sudskim slučajevima protiv vlasnika veb sajtova s nacističkim sadržajem. kontrola sadržaja na Bliskom i stoku i u azijskim zemljama uglavnom se zvanično opra vada zaštitom specifičnih kulturnih vrednosti, što obično podrazumeva blokiranje pristupa pornografiji i kockarskim veb sajтовima.

Treća grupa tiče se politički i ideološki osetljivih sadržaja. u suštini, ovo uključuje i Internet cenzuru. „Reporteri bez granica“ izvestili su o velikom broju ovakvih postupaka u kini, Burmi i Saudijskoj arabijskoj [Internet Under Surveillance]."

U nastavku dr Kurbalija kaze da kontrola Internet sadržaja obuhvata sledeće pravne i tehničke pristupe: *javno (državno) cenzurisanje Internet sadržaja, privatni sistem ocenjivanja i cenzurisanja, geolokacione softvere, kontrola sadržaja putem pretraživača i potrebu za odgovarajućim zakonskim okvirom.*

Medjutim, u ovom odeljku dr Kurbalija direktno ne navodi jednu od glavnih, ako ne i najglavniju komponentu kontrole Internet sadrzaja - *zakonito presretanje ili intercepciju internet sadrzaja.* Zasto?

Iskreno,
Dejan Popovic

Beograd, 19. februar 2015.

Dejan R. Popovic, dipl. inz.
Beograd, Stevana Sremca 18

MINISTARSTVO TRGOVINE, TURIZMA I TELEKOMUNIKACIJA
Vladana Radisavljevic
Beograd, Nemanjina 22-26

Predmet: Sesta dopuna mišljenja o [Predlogu pravilnika o zahtevima za uređaje i programsku podršku za zakonito presretanje elektronskih komunikacija i zadržavanje podataka o elektronskim komunikacijama](#)

V e z a : [Javne konsultacije o Predlogu pravilnika o zahtevima za uređaje i programsku podršku za zakonito presretanje elektronskih komunikacija i zadržavanje podataka o elektronskim komunikacijama](#)

Postovana gospodjo Radisavljevic,

Pitanje, da li se vrsi zakonito presretanje (intercepcija) sadrzaja u elektronskoj komunikaciji ili se vrsi zakonito presretanje elektroske komunikacije ekvivalentno je pitanju, da li se vrsi predaja i prijem (recepција) informacije ili predaja i prijem komunikacije, ili, da li je informacija isto sto i komunikacija? Na drugo pitanje odgovor je - "nije". Jer, ukoliko bi odgovor bio "jeste", onda bi, npr. postojala samo "informaciona tehnologija" (IT) ili "komunikaciona tehnologija" (KT), a ne kombinacija zvana "informaciona i komunikaciona tehnologija" (IKT). Tada se "informacija" ne bi shvatala u smislu Preporuke ITU-R [V.662](#) kao saopstenje ili saznanje, a "komunikacija" - kao prenos informacije. Stručnoj i široj javnosti uglavnom je poznato da su informacija (sadržaj) i komunikacija nerazdvojni, kao i da informacija ima primat nad komunikacijom. Drugim rečima, nema informacije bez komunikacije, niti komunikacije bez informacije.

Zbrka je nastala zato sto se u engleskom jeziku "komunikacija" prvo shvata kao prenos informacije, ali i kao sama informacija, kao i zato sto u [Zakonu o elektronskim komunikacijama](#) (clan 4. tacka 23) "komunikacija" označava razmenu ili prenošenje informacija, dok u Direktivi [2002/58/EC](#) (clan 2. tacka d) "komunikacija" označava svaku informaciju koja se razmenjuje ili prenosi ...

Da bi se navedena zbrka otklonila, dovoljno je da se u predlogu ovog pravilnika reci: "zakonito presretanje (elektronskih) komunikacija" zamene recima: "zakonito presretanje informacija u (elektronskim) komunikacijama". Jer, valja ponoviti: nema tajnosti komunikacije, vec ima tajnosti informacije, korespondencije ili sadrzaja u komunikaciji.

Valja takođe napomenuti da je svojevremeno savezni organ uprave nadlezan za poslove radio-komunikacija vrsio kontrolu (tehnickih karakteristika) emisija u radio-spektru, bez otkrivanja informacija ili sadrzaja u emisijama, a da sada Sluzba za kontrolu RATEL-a vrsi to isto, ali pod eufemistickim nazivom: kontrola koriscenja radio-frekvencijskog spektra. SDB je ranije vrsila "prisluskivanje" sadrzaja (tele)komunikacija, a

sada BIA vrsi savremeni tajni nadzor i snimanje komunikacija (narocito u tzv. kibernetiskom prostoru, prim. D. P.), prema [Zakonu o Bezbednosno-informativnoj agenciji](#) (clan 13), i/ili zakonito presretanje (elektronskih) komunikacija u saradnji sa operatorima, uz otkrivanje podataka, informacija i sadrzaja, po [Zakonu o elektronskim komunikacijama](#) (Glava XVII).

Iskreno,
Dejan Popovic

Beograd, 20. februar 2015.

P. S. - Interesantno je da i u Ustavu ITU postoji zbrka: naslov clana 37. je: "Tajnost telekomunikacija", a odredbama ispod naslova upotbljaaju se reci: "tajnost medjunarodne korespondencije". Medjutim, u clanu 17. Pravilnika o radio-komunikacijama ostala je i odrzala se konfuzija (greska) zbog upotrebe reci: "nevlastcena intercepcija (tj. presretanje) radio-komunikacija koje nisu namenjene za opstu upotrebu javnosti".

Dejan R. Popovic, dipl. inz.
Beograd, Stevana Sremca 18

MINISTARSTVO TRGOVINE, TURIZMA I TELEKOMUNIKACIJA
Vladana Radisavljevic
Beograd, Nemanjina 22-26

Predmet: Sedma dopuna mišljenja o Predlogu pravilnika o zahtevima za uređaje i programsku podršku za zakonito presretanje elektronskih komunikacija i zadržavanje podataka o elektronskim komunikacijama

V e z a : Javne konsultacije o Predlogu pravilnika o zahtevima za uređaje i programsku podršku za zakonito presretanje elektronskih komunikacija i zadržavanje podataka o elektronskim komunikacijama

Postovana gospodjo Radisavljevic,

Predlog ovog pravilnika sadrzi u clanu 2. tacka 6. znacenje izraza "*monitoring centar*" ("lokacija na kojoj se nalaze uređaji i programska podrška koje je operator obavezan da obezbedi za potrebe zakonitog presretanja elektronskih komunikacija u skladu sa Zakonom i ovim pravilnikom"), a u cl. 4. i 26. odredbe koje se odnose na taj centar.

Cini se da, u skladu sa predmetom ovog pravilnika, naziv tog cetra treba promeniti tako da glasi: "*centar za zakonito presretanje (sadrzaja) elektronskih komunikacija*" ili, alternativno, "*centar za koordinaciju zakonitog presretanja (sadrzaja) elektronskih komunikacija*"; treba promeniti i definiciju, jer je to valjda organizaciona jedinica, a ne "lokacija ...").

Funkcija tog centra u sistemu zakonitog presretanja (sadrzaja) elektronskih komunikacija (zicnoh i **bezicnih**) treba da je slicna funkciji "*kancelarije (biroa, ureda) za centralizaciju*" u sistemu medjunarodne kontrole emisija iz clana 16. Pravilnika o radio-komunikacijama Medjunarodne unije za telekomunikacije - ITU ("[Radio Regulations, edition of 2012 \(English version ... - ITU](#)"). Ta odredba na engleskom jeziku glasi:

"16.3 Each administration or common monitoring service established by two or more countries, or international organizations participating in the international monitoring system, shall designate a *centralizing office* to which all requests for monitoring information shall be addressed and through which monitoring information will be forwarded to the Bureau or to centralizing offices of other administrations", ukljucujuci, takodje, odredbu clana 15. koja glasi: "15.24 § 16 For the purpose of this Section, the term 'administration' may include the *centralizing office* designated by the administration, in accordance with No.16.3."

Napomena - U svakom slučaju valja ogledati navedene odredbe Pravilnika o radio-komunikacijama ITU i na francuskom jeziku (<http://www.itu.int/pub/R-REG-RR-2012>).

Iskreno,
Dejan Popovic Beograd, 23. februar 2015.

Dejan R. Popovic, dipl. inz.

Beograd, Stevana Sremca 18

MINISTARSTVO TRGOVINE, TURIZMA I TELEKOMUNIKACIJA

Vladana Radisavljevic

Beograd, Nemanjina 22-26

Predmet: Osma dopuna mišljenja o [Predlogu pravilnika o zahtevima za uređaje i programsku podršku za zakonito presretanje elektronskih komunikacija i zadržavanje podataka o elektronskim komunikacijama](#)

V e z a : [Javne konsultacije o Predlogu pravilnika o zahtevima za uređaje i programsku podršku za zakonito presretanje elektronskih komunikacija i zadržavanje podataka o elektronskim komunikacijama](#)

Postovana gospodjo Radisavljevic,

U jucerasnjem dopisu izneo sam misljenje da, u skladu sa predmetom ovog pravilnika, naziv "*monitoring centar*" treba promeniti tako da glasi: "*centar za zakonito presretanje (sadrzaja) elektronskih komunikacija*" ili, alternativno, "*centar za koordinaciju zakonitog presretanja (sadrzaja) elektronskih komunikacija*"; treba promeniti i definiciju, jer je to valjda organizaciona jedinica, a ne "lokacija ...". Tom prilikom sam napisao i da funkcija tog centra u sistemu zakonitog presretanja (sadrzaja) elektronskih komunikacija (zicnih i **bezicnih**) treba da je slicna funkciji "*kancelarije (biroa, ureda) za centralizaciju*" u sistemu medjunarodne kontrole emisija iz clana 16. Pravilnika o radio-komunikacijama Medjunarodne unije za telekomunikacije - ITU ("[Radio Regulations, edition of 2012 \(English version ... - ITU](#)").

Juce sam, medjuti, zaboravio da je i odredbama o koordinaciji inspekcijskog nadzora iz clana 12. [Pregleda odredaba Nacrta Zakona o inspekcijskom nadzoru](#) predvidjeno:

"Obuhvatniji i delotvorniji nadzor i izbegavanje preklapanja i nepotrebnog ponavljanja nadzora, pored usklađivanja u vršenju inspekcijskog nadzora koji vrše inspekcije, obezbeđuje i Koordinaciona komisija, koju obrazuje Vlada, kao koordinaciono telo prema zakonu kojim se uređuje državna uprava.

Poslovi Koordinacione komisije jesu: [...]"

Slicno tome, tacnije, brze i ekonomicnije zakonito presretanje (sadrzaja) elektronskih komunikacija (zicnih i bezicnih), koje vrse *nadlezni državni organi*, može se takodje obezbediti obrazovanjem odgovarajućeg "*koordinacionog centra*" koji se, u skladu sa clanom 26. pedloga ovog pravilnika "nalazi u prostorijama Bezbednosno-informativne agencije, do sticanja uslova za sprovođenje odredbe člana 4. stav 3. ovog pravilnika".

S obzirom da se naziv i predmet predloga ovog pravilnika odnosi na zahteve za uređaje i programsku podršku kako za zakonito presretanje elektronskih komunikacija tako i za

zadrzavanje podataka o elektronskim komunikacijama, i da "zakonito presretanje elektronskih komunikacija" u smislu predloga ovog pravilnika (clan 2. tacka 1), obuhvata presretanje elektronskih komunikacija kojim se *otkriva sadržaj* komunikacija u skladu sa zakonom, - cini se da u predlogu ovog pravilnika nedostaju pojedini, blizi "zahtevi u pogledu neophodnih tehničkih i organizacionih uslova, odnosno odgovarajućih uređaja i programske podrške za zakonito presretanje (sadrzaja, prim. D. P.) elektronskih komunikacija" (clan 1. i Glava II. clan 3-8. predloga ovog pravilnika).

Iskreno,
Dejan Popovic

Beograd, 24. februar 2015.

Dejan R. Popovic, dipl. inz.
Beograd, Stevana Sremca 18

MINISTARSTVO TRGOVINE, TURIZMA I TELEKOMUNIKACIJA
Vladana Radisavljevic
Beograd, Nemanjina 22-26

Predmet: Deveta dopuna mišljenja o Predlogu pravilnika o zahtevima za uređaje i programsku podršku za zakonito presretanje elektronskih komunikacija i zadržavanje podataka o elektronskim komunikacijama

V e z a : Javne konsultacije o Predlogu pravilnika o zahtevima za uređaje i programsku podršku za zakonito presretanje elektronskih komunikacija i zadržavanje podataka o elektronskim komunikacijama

Postovana gospodjo Radisavljevic,

Prema clanu 125. stav 2. Zakona o elektronskim komunikacijama (ZEK), Regulatorna agencija za elektronske komunikacije i postanske usluge (RATEL) je ovlašćena da obavesti javnost o povredi bezbednosti i integriteta javnih komunikacionih mreža i usluga, koja je značajno uticala na njihov rad, a naročito o povredama koje su imale za posledicu narušavanje zaštite podataka o ličnosti ili narušavanje privatnosti preplatnika ili korisnika, ili traži od operatora da to sam uradi, kada proceni da je objavljivanje takve informacije u javnom interesu. U ovom slučaju uloga RATEL-a je da se, pored operatora i Poverenika za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o licnosti i Ministarstva za trgovinu, turizam i telekomunikacije (MTTT) preko inspektora za elektronske komunikacije, brine za zaštitu podataka o ličnosti ili narušavanje privatnosti preplatnika ili korisnika, u skladu i sa Direktivom 2002/58/EC.

U clanu 134. tacka 6. ZEK-a propisano je: "Inspektor je, pored ovlašćenja iz zakona kojim se uređuje obavljanje poslova inspekcije, ovlašćen da proverava postupanje operatora u vezi sa primenom mera zaštite podataka o ličnosti i privatnosti, obezbeđivanjem bezbednosti i integriteta javnih komunikacionih mreža i usluga, kao i omogućavanjem zakonitog presretanja elektronskih komunikacija i pristupa zadržanim podacima."

Ostaje otvoreno pitanje da li je RATEL istovremeno i nadležni državni organ - državni organ koji sprovodi zakonito presretanje (sadrzaja) elektronskih komunikacija i ima pravo uvida, odnosno pravo da zahteva dostavljanje zadržanih podataka, u cilju obavljanja poslova iz svoje nadležnosti, u skladu sa clanom 2. tacka 3. predloga ovog pravilnika? Po mom misljenju, odgovor na ovo pitanje je izgleda "jeste", iako RATEL formalno nije državni organ, vec imalač javnih ovlašcenja ("samostalna organizacija sa svojstvom pravnog lica, koja vrsi javna ovlašcenja").

Naime, po clanu 98. stav 1. Zakona o elektronskim komunikacijama, Agencija vrši stalnu kontrolu korišćenja radio-frekvencijskog spektra na teritoriji Republike Srbije ..., dok kontrolu odabranih radio-frekvencija vrši prema potrebi, a po stavu 5. ovog clana, Agencija preduzima mere za oticanjanje štetnih smetnji utvrđenih u postupku kontrole radio-frekvencijskog spektra ...

, a prema potrebi predlaže donošenje mera inspekcijskog nadzora, naročito ako otkrije **neovlašćeno korišćenje radio-frekvencijskog spektra**.

Stavise, Pravilnikom o načinu kontrole korišćenja radio-frekvencijskog spektra, obavljanja tehničkih pregleda i zaštite od štetnih smetnji ([Preuzmite PDF dokument](#)), kao i prvom izmenom i dopunom ovog pravilnika ([Preuzmite PDF dokument](#)) i drugom izmenom i dopunom ([Preuzmite PDF dokument](#)), bliže se uređuje način ove kontrole, koji obuhvata kontrolu korišćenja radio-frekvencijskog spektra, obavljanje tehničkih pregleda radio stanica i postupanje u cilju zaštite od štetnih smetnji ... U vezi identifikacije radio-stanice iz clana 11. stav 2. tacka 9. ovog pravilnika, svojevremeno sam u misljenju o KONCEPTU KONTROLE KORISCENJA RADIO-FREKVENCIJSKOG

SPEKTRA (http://www.ratel.rs/upload/documents/javne_rasprave/Nacrt_Pratilnika_o_na_cinu_kontrole_korisca_RF/Prilog%205%20Dejana%20Popovica.pdf) napisao sledeće:

"2.2. Druga komponenta kontrole koriscenja radio-frekvencijskog spektra – otkrivanje i prekidanje neovlašcenog koriscenja radio-frekvencija – obuhvata narocito:

- a) otkrivanje odnosnih radio-emisija posle: 1) analiziranja dobijenih rezultata iz prve, treće i cetvrte komponente kontrole koriscenja radio-frekvencijskog spectra; 2) analiziranja dobijenih informacija od drugih izvora; 3) specijalne kontrole koriscenja radio-frekvencija u nekim radio-frekvencijskim opsezima;
- b) identifikovanja karakteristika odnosnih radio-emisija u pogledu na; 1) vrstu radio-emisije i tip prenosa; 2) radio-frekvenciju; 3) pozivni znak, karakter komunikacije, vreme rada, itd.;
- c) odredjivanje izvora odnosnih radio-emisija na osnovu: 1) **sadrzaja korespondencije u odnosnom prenosu**; 2) rezultata radio-goniometrisanja i merenja jocene polja;"

Odredjivanje izvora neovlaštene radio-emisije (tj. radio-stanice) prilikom otkrivanja i prekidanja **neovlašćenog korišćenja sistema elektronskih komunikacija** u skladu je sa odredbama clana 15. stav 1. [Direktiva 2002/58/EC](#). Te odredbe glase:

"1. Države članice mogu da usvoje zakonodavne mere za ograničenje delokruga prava i obaveza predviđenih u članu 5, članu 6, članu 8(1), (2), (3) i (4), i članu 9 ove Direktive, kada takvo ograničenje predstavlja neku neophodnu, odgovarajuću i proporcionalnu meru u okviru nekog demokratskog društva, za zaštitu nacionalne bezbednosti (tj. Državne bezbednosti), odbrane, javne bezbednosti i sprečavanje, istraživanje, otkrivanje i krivično gonjenje krivičnih prekršaja ili **neovlašćenog korišćenja sistema elektronskih komunikacija**, kako se na to upućuje u članu 13(1) [Direktiva 95/46/EC](#). U tom cilju Države članice mogu da, *inter alia*, usvoje zakonodavne mere koje predviđaju zadržavanje podataka za neki ograničeni period, što je opravdano na osnovama iznetim u ovom paragrafu. Sve mere na koje se upućuje u ovom paragrafu će biti u skladu sa opštim principom prava Zajednice, uključujući one na koje se upućuje u članu 6(1) i (2) Ugovora o Evropskoj Uniji.

1a. Paragraf 1 se neće primenjivati na podatke specifično tražene putem Direktive 2006/24/EC Evropskog Parlamenta i Saveta od 15. marta 2006, o zadržavanju podataka nastalih ili obrađenih u vezi sa pružanjem javno raspoloživih usluga elektronskih komunikacija ili javnih komunikacionih mreža, u svrhe na koje se upućuje u članu 1(1) te Direktive." (videti clan 11. [Direktive 2006/24](#)).

Valja se ovom prilikom podsetiti da odredba clana 13. stav 1. [Direktive 95/46/EC](#) glasi:

"Izuzeća i ograničenja

1. Države-članice mogu doneti zakonodavne mere kojima ograničavaju delokrug obaveza i prava propisanih članovima 6 stav 1, 10, 11 stav 1, 12 i 21 onda kada takvo ograničenje predstavlja neophodnu meru za očuvanje:

- (a) nacionalna bezbednost;
- (b) odbrana
- (c) javna bezbednost;
- (d) sprečavanje, istraživanje, otkrivanje i krivično gonjenje krivičnih dela, ili kršenja etike u profesijama u kojima je ta oblast uređena;
- (e) važan ekonomski ili finansijski interes države-članice ili Evropske unije, uključujući tu monetarna, budžetska i poreska pitanja;
- (f) nadzor, inspekcija ili regulatorna funkcija koja je, makar i povremeno, u vezi sa vršenjem zvanične vlasti u slučajevima pod (c), (d) i (e);
- (g) zaštita lica koje je predmet podataka ili prava i sloboda drugih",

kao i da clan 13. [Zakon o zaštiti podataka o ličnosti](#) u srem smislu glasi:

"Organ vlasti obrađuje podatke bez pristanka lica, ako je obrada neophodna radi obavljanja poslova iz svoje nadležnosti određenih zakonom u cilju ostvarivanja interesa nacionalne ili javne bezbednosti, odbrane zemlje, sprečavanja, otkrivanja, istrage i gonjenja za krivična dela, ekonomskih, odnosno finansijskih interesa države, zaštite zdravlja i morala, zaštite prava i sloboda i drugog javnog interesa, a u drugim slučajevima na osnovu pismenog pristanka lica."

Zakljucak. Prema svemu napred iznetom cini se da bi kontrolno-merne centre Sluzbe za kontrolu RATEL-a valjalo, možda, ukljuciti u sistem zakonitog presretanja (sadrzaja) elektronskih

komunikacija, i to narocito sadrzaja radio-komunikacija u **nejavnim radio-komunikacionim mrezama i sistemima.**

Napomena - Tekstovi evropskih direktiva koje su navedene u ovom misljenju "skinuo" sam, prvi put, sa vebajta [Poverenika za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o licenosti.](#)

Iskreno,

Dejan Popovic

Beograd, 25. februar 2015.

P. S. - Interesantno je da je odredbom o ograničenju prava iz clana 13. stav 1. [Modela zakona o zaštiti podataka o ličnosti](#) (sa obrazloženjem) jednostavno predvidjeno: "Prava iz ovog zakona mogu se izuzetno podvrći ograničenjima propisanim ovim zakonom ako je to neophodno u demokratskom društvu radi zaštite od ozbiljne povrede pretežnjeg interesa zasnovanog na ustavu ili zakonu", iako je odredbom o zastiti podataka o licenosti iz clana 42. stav 3. [Ustava Republike Srbije](#) odredjeno: "Zabranjena je i kažnjiva upotreba podataka o ličnosti izvan svrhe za koju su prikupljeni, u skladu sa zakonom, **osim za potrebe vodenja krivičnog postupka ili zaštite bezbednosti Republike Srbije**, na način predviđen zakonom."

Objasnjenje uz model ovog zakona je sledeće: "Članom 13. predviđeno je kada se pojedinačna prava čije je ostvarivanje uređeno ovim modelom mogu ograničiti u skladu sa Ustavom Republike Srbije i Evropskom konvencijom o ljudskim pravima, odnosno ukoliko je ograničenje propisano ovim zakonom i ukoliko je to neophodno u demokratskom društvu radi zaštite od ozbiljne povrede pretežnjeg interesa zasnovanog na ustavu ili zakonu."

Dejan R. Popovic, dipl. inz.
Beograd, Stevana Sremca 18

MINISTARSTVO TRGOVINE, TURIZMA I TELEKOMUNIKACIJA
Vladana Radisavljevic
Beograd, Nemanjina 22-26

Predmet: Deseta dopuna mišljenja o Predlogu pravilnika o zahtevima za uređaje i programsku podršku za zakonito presretanje elektronskih komunikacija i zadržavanje podataka o elektronskim komunikacijama

V e z a : Javne konsultacije o Predlogu pravilnika o zahtevima za uređaje i programsku podršku za zakonito presretanje elektronskih komunikacija i zadržavanje podataka o elektronskim komunikacijama

Postovana gospodjo Radisavljevic,

U juce iznetom misljenju (devetom po redu) ostavio sam otvoreno pitanje da li je RATEL istovremeno i *nadležni državni organ* - državni organ koji sprovodi zakonito presretanje (sadrzaja) komunikacija, narocito u *nejavnim radio-komunikacionim mrezama i sistemima?* Odmah sam dodao da, po mom misljenju, odgovor na ovo pitanje je izgleda "jeste", iako RATEL formalno nije drzavni organ, vec imalac javnih ovlastenja ("samostalna organizacija sa svojstvom pravnog lica, koja vrsi javna ovlastenja").

Da bih proverio da li i koliko ovo moje misljenje (predlog) ima smisla, pogledao sam, prvi put, sta je u Zakoniku o krivičnom postupku receno o "*nadlezno drzavnu organu*". U clanu 168. stav 1. recenica 1. ovog zakonika propisano je sledeće: "Naredbu iz člana 167. stav 1. ovog zakonika izvršava policija, Bezbednosno-informativna agencija ili Vojnobezbednosna agencija." Prema tome, u smislu ovog zakona "nadlezni drzavni organ" je iskljucivo **policija, BIA ili VBA**.

Ostale odredbe o tajnom nadzoru komunikacije iz cl. 166-170. Zakonika o krivičnom postupku glase (kopiram):

"b) Tajni nadzor komunikacije

Uslovi za određivanje

Član 166

Ako su ispunjeni uslovi iz člana 161. st. 1. i 2. ovog zakonika, na obrazloženi predlog javnog tužioca sud može odrediti nadzor i snimanje komunikacije koja se obavlja putem telefona ili drugih tehničkih sredstava ili nadzor elektronske ili druge adrese osumnjičenog i zaplenu pisama i drugih pošiljki.

Naredba o tajnom nadzoru komunikacije

Član 167

Posebnu dokaznu radnju iz člana 166. ovog zakonika određuje sudija za prethodni postupak obrazloženom naredbom.

Naredba iz stava 1. ovog člana sadrži raspoložive podatke o licu prema kojem se tajni nadzor komunikacije određuje, zakonski naziv krivičnog dela, označenje poznatog telefonskog broja ili adrese osumnjičenog, odnosno telefonskog broja ili adresu za koju postoje osnovi sumnje da je osumnjičeni koristi, razloge na kojima se zasniva sumnja, način sproveđenja, obim i trajanje posebne dokazne radnje.

Tajni nadzor komunikacije može trajati tri meseca, a zbog neophodnosti daljeg prikupljanja dokaza se može produžiti najviše za tri meseca. Ako je reč o krivičnim delima iz člana 162. stav 1. tačka 1. ovog zakonika tajni nadzor može se izuzetno produžiti još najviše dva puta u trajanju od po tri meseca. Sproveđenje nadzora se prekida čim prestanu razlozi za njegovu primenu.

Sprovođenje tajnog nadzora komunikacije

Član 168

Naredbu iz člana 167. stav 1. ovog zakonika izvršava policija, Bezbednosno-informativna agencija ili Vojnobezbednosna agencija. O sproveđenju tajnog nadzora komunikacije sačinjavaju se dnevni izveštaji koji se zajedno sa prikupljenim snimcima komunikacije, pismima i drugim pošiljkama koje su upućene osumnjičenom ili koje on šalje dostavljaju sudiji za prethodni postupak i javnom tužiocu na njihov zahtev.

Poštanska, telegrafska i druga preduzeća, društva i lica registrovana za prenošenje informacija dužna su da državnom organu iz stava 1. ovog člana koji izvršava naredbu, omoguće sproveđenje nadzora i snimanja komunikacije i da, uz potvrdu prijema, predaju pisma i druge pošiljke.

Proširenje tajnog nadzora komunikacije

Član 169

Ako u toku sproveđenja tajnog nadzora komunikacije dođe do saznanja da osumnjičeni koristi drugi telefonski broj ili adresu, državni organ iz člana 168. stav 1. ovog zakonika će proširiti tajni nadzor komunikacije i na taj telefonski broj ili adresu i o tome će odmah obavestiti javnog tužioca.

Po prijemu obaveštenja iz stava 1. ovog člana, javni tužilac će odmah podneti predlog da se naknadno odobri proširenje tajnog nadzora komunikacije. O predlogu odlučuje sudija za prethodni postupak u roku od 48 časova od prijema predloga i o tome sastavlja belešku u zapisniku.

Ako usvoji predlog iz stava 2. ovog člana, sudija za prethodni postupak će naknadno odobriti proširenje tajnog nadzora komunikacije, a ako odbije predlog, materijal koji je prikupljen u skladu sa stavom 1. ovog člana se uništava (član 163. st. 1. i 2.).

Dostavljanje izveštaja i materijala

Član 170

Po završetku tajnog nadzora komunikacije organ iz člana 168. stav 1. ovog zakonika dostavlja sudiji za prethodni postupak snimke komunikacije, pisma i druge pošiljke i poseban izveštaj koji sadrži: vreme početka i završetka nadzora, podatke o službenom licu koje je nadzor sprovelo, opis tehničkih sredstava koja su primenjena, broj i raspoložive podatke o licima obuhvaćenim nadzorom i ocenu o svrsishodnosti i rezultatima primene nadzora.

Sudija za prethodni postupak će prilikom otvaranja pisama i drugih pošiljki paziti da se ne povrede pečati i da se omoti i adrese sačuvaju. O otvaranju će sastaviti zapisnik. Sav materijal dobijenim sprovođenjem tajnog nadzora komunikacije dostaviće se javnom tužiocu.

Javni tužilac će odrediti da se snimci dobijeni upotrebotm tehničkih sredstava u celini ili delimično prepišu i opišu.

Na snimke sačinjene suprotno odredbama čl. 166. do 169. ovog zakonika shodno će se primenjivati odredbe čl. 237, 358, 407. i člana 445. stav 2. ovog zakonika."

U navedenim odredbama ovog zakonika upotrebljava se izraz "*tajni nadzor komunikacije*", umesto izraza "zakonito presretanje elektronske komunikacije". Međutim, u članu 2. ovog zakonika nije, nazalost, dato znacenje ovog izraza.

U članu [Direktive 2002/58/EC](#) upotrebljavaju se reci "slušanje, snimanje na traku, skladištenje ili druge vrste presretanja ili praćenja komunikacija" (eng. "listening, tapping, storage or other kinds of interception or surveillance of communication"). Zasto je u pomenutoj direktivi engleska rec "surveillance" prevedena kao "*praćenje*", a u ovom zakoniku kao "*tajni nadzor*", ostaje nejasno.

U publikaciji Saveta Evrope - "[Primena specijalnih istražnih sredstava](#)" (2013) na pitanje iz Glave II - ŠTA SU SPECIJALNA ISTRAŽNA SREDSTVA? da je sledeći odgovor:

"Specijalna istražna sredstva su ona sredstva ili tehnike koji se koriste za prikupljanje dokaza i/ili obaveštajnih podataka ili informacija na takav način (tj. **prikriveno/tajno**) da oni koji su predmet istrage na to nisu upozorenici. Neminovno je da primena tih sredstava podrazumeva kršenje prava na poštovanje privatnog života, što oni koji sprovode tu operaciju ili izdaju ovlašćenje za njeno sprovođenje moraju da opravdaju.

Neki očigledni primeri specijalnih istražnih tehnika obuhvataju sledeće:

- kontrolisane isporuke (npr. u istrazi koja se vodi u sklopu borbe protiv prodaje droge);
- **nadzor (uključujući elektronski nadzor)**;
- korišćenje prikrivenih agenata."

U originalu ove publikacije na englaskom jeziku - "[Deployment of Special Investigative Means.indd](#)" upotrebljene su engleske reci "Surveillance (including electronic surveillance)".

Oksfordski recnik definise "surveillance" kao "Close observation, especially of a suspected spy or criminal" (<http://www.oxforddictionaries.com/definition/english/surveillance?searchDictCode=all>).

"Evronim - višejezična terminološka baza" prevodi "surveillance" kao "nadziranje" ili nadzor".

Oksfordski recnik definise "surveillance" kao "Close observation, especially of a suspected spy or criminal" (<http://www.oxforddictionaries.com/definition/english/surveillance?searchDictCode=all>).

"*Tajni nadzor*" je izведен, verovatno, iz gore navedene (ili slicne) recenice: "Specijalna istražna sredstva su ona sredstva ili tehnike koji se koriste za prikupljanje dokaza i/ili obaveštajnih podataka ili informacija na takav način (tj. **prikriveno/tajno**) da oni koji su predmet istrage na to nisu upozorenici."(istakao D. P.).

Na kraju mislim da bi bilo svrsishodno da se u predlogu ovog pravilnika u članu 2. tacka 1. pored izraza "*zakonito presretanje elektronske(ih) komunikacije(a)*" doda, u zagradi, i sinonimni izraz "*tajni nadzor komunikacije*".

Iskreno,
Dejan Popovic

Beograd, 26. februar 2015.

Postovana gospodjo Radisavljevic,

Zaboravio sam da u prethodnoj, desetoj dopuni misljenja napomenem da se i u SAD u jednom zakonskom dokumentu "[18 U.S. Code Chapter 119 - WIRE AND ELECTRONIC COMMUNICATIONS INTERCEPTION AND INTERCEPTION OF ORAL COMMUNICATIONS](#)" definise i upotrebljava izraz "*presretanje*" (ili "*intercepcija*"), a u drugom "[SUBCHAPTER I—ELECTRONIC SURVEILLANCE \(§§ 1801–1812\)](#)" - "*elektronski nadzor*" (ili "*elektronsko pracenje*"), ali bez kvalifikacije "*tajni*".

Nisam siguran da su reci "[*supervision*](#)" i "[*surveillance*](#)" sinonimi?! Treba konsultovati nekog dobrog lingvistu.

Iskreno,
Dejan Popovic

Beograd, 26. februar 2015.

Dejan R. Popovic, dipl. inz.
Beograd, Stevana Sremca 18

MINISTARSTVO TRGOVINE, TURIZMA I TELEKOMUNIKACIJA
Vladana Radisavljevic
Beograd, Nemanjina 22-26

Predmet: Jedaneasta dopuna mišljenja o [Predlogu pravilnika o zahtevima za uređaje i programsku podršku za zakonito presretanje elektronskih komunikacija i zadržavanje podataka o elektronskim komunikacijama](#)

V e z a : [Javne konsultacije o Predlogu pravilnika o zahtevima za uređaje i programsku podršku za zakonito presretanje elektronskih komunikacija i zadržavanje podataka o elektronskim komunikacijama](#)

Postovana gospodjo Radisavljevic,

Posto u predlogu ovog pravilnika odredbe cl. 11-16. pocinju istim recima, mislim da odredbe tih clanove treba objediniti u jedan clan, bas kao u nevazecoj Direktivi [2006/24/EC](#) clan 5 (Kategorije podataka kaka koji se zadrzavaju). Tada bi novi, objedinjeni, ali poduzi clan 11. glasio:

"Kategorije zadrzanih i cuvanih podataka

Član 11 (uključujući cl. 12, 13, 14, 15. i 16)

Operator zadrzava i čuva sledeće kategorije podataka, i to:

A) podatake potrebne za praćenje i utvrđivanje izvora komunikacije:

1) u slučaju fiksne i mobilne telefonije:

– broj sa koga je inicirana komunikacija;
– ime i prezime fizičkog lica, odnosno naziv pravnog lica i adresa pretplatnika ili registrovanog korisnika;

2) u slučaju internet pristupa, elektronske pošte, internet telefonije i drugih oblika paketske razmene:

– dodeljeni korisnički identifikator ili telefonski broj za svaku komunikaciju u javnoj elektronskoj komunikacionoj mreži;
– ime i prezime fizičkog lica, odnosno naziv pravnog lica i adresu pretplatnika ili registrovanog korisnika kome je dodeljena IP adresa, kor isnička identifikacija ili telefonski broj u vreme komunikacije;
– dinamičku ili statičku IP adresu dodeljenu od strane provajdera usluge ili provajdera pristupa i korisničku identifikaciju pretplatnika ili registrovanog korisnika;
– identifikaciju digitalne pretplatničke linije ili druge tačke izvorišta komunikacije;

B) podatake potrebne za utvrđivanje odredišta komunikacije:

1) u slučaju fiksne i mobilne telefonije:

– odabrani broj (broj koji je pozvan), a u slučaju dodatnih usluga (usmeravanje, prenošenje komunikacije i konferencijska veza) i broj na koji je komunikacija preusmerena, odnosno

brojeve koji su uključeni u konferencijsku vezu;

– ime i prezime i adresu preplatnika ili registrovanog korisnika;

2) u slučaju internet pristupa, elektronske pošte, internet telefonije i drugih oblika paketske komunikacije:

- dinamičku ili staticku IP adresu dodeljenu od strane provajdera usluge ili provajdera pristupa i korisničku identifikaciju preplatnika ili registrovanog korisnika u vreme komunikacije;
- korisničku identifikaciju ili telefonski broj pripadajućeg sagovornika internet telefonije;
- ime i prezime i adresu preplatnika ili registrovanog korisnika, kao i korisničku identifikaciju pripadajućeg sagovornika u komunikaciji;
- identifikaciju digitalne preplatničke linije ili druge tačke odredišta komunikacije;
- podatke o komunikaciji, odnosno podatke o posećenim internet adresama;

C) podatake potrebne za utvrđivanje početka, trajanja i završetka komunikacije:

1) u slučaju fiksne i mobilne telefonije: - datum, vreme početka, trajanja i završetka komunikacije;

2) u slučaju internet pristupa, elektronske pošte, internet telefonije i drugih oblika paketske komunikacije:

- datum, vreme prijave i odjave prilikom korišćenja pristupne usluge, u okviru odgovarajuće vremenske zone;
- datum i vreme slanja i primanja elektronske pošte i poziva putem internet telefonije, u okviru odgovarajuće vremenske zone;

D) podatake potrebne za određivanje vrste komunikacije:

1) u slučaju fiksne i mobilne telefonije: korišćenu telefonsku uslugu;

2) u slučaju elektronske pošte, internet telefonije i drugih oblika paketske komunikacije: korišćenu internet uslugu;

E) podatake potrebne za identifikovanje terminalne opreme korisnika:

1) u slučaju mobilne telefonije:

- IMSI broj sa koga je inicirana komunikacija i IMSI broj prema kom je inicirana komunikacija;

- IMEI broj sredstva za komuniciranje s koga je inicirana komunikacija i IMEI broj prema kom je inicirana komunikacija;

- TIMSI broj korisnika u romingu sa koga je inicirana komunikacija i TIMSI broj korisnika prema kome je inicirana komunikacija;

2) u slučaju pripejd usluge u fiksnoj i mobilnoj telefoniji:

- serijski broj kartice - u fiksnoj telefoniji;

- serijski broj pripejd kartice i mesto sa koga je izvršena elektronska dopuna - u mobilnoj telefoniji;

3) u slučaju pripejd usluge kod internet pristupa, elektronske pošte, internet telefonije i drugih oblika paketske razmene: serijski broj kartice;

4) u slučaju fiksne telefonije, internet pristupa, elektronske pošte, internet telefonije i drugih oblika paketske komunikacije: serijski broj uređaja, MAC adresa, dinamička i staticka IP adresa dodeljena od strane provajdera usluge ili pristupa, u odgovarajućoj vremenskoj zoni, drugi podaci koji jednoznačno identikuju terminalni uređaj korisnika;

F) podatke potrebne za otkrivanje lokacije mobilne terminalne opreme (korisnika):

- 1) oznaka lokacije (ID ćelije) na početku komunikacije;
- 2) podaci kojima se identificira geografska lokacija ćelija navođenjem njihovih lokacijskih oznaka (ID ćelije) tijekom razdoblja za koje su zadržani podaci o komunikaciji.

(Alternativa: Podaci o lokaciji mobilne terminalne opreme korisnika

Operator omogućuje tehničko povezivanje sa opremom nadležnih državnih organa upotrebom odgovarajućeg tehničkog interfejsa putem koga je omogućen prenos podataka o svim mobilnim terminalnim uređajima koji su se pojavili na određenoj geografskoj, fizičkoj ili logičkoj lokaciji. Obaveza iz stava 1. ovog člana ispunjava se u skladu sa tehničkim standardima ili mogućno stima pojedine mobilne elektronske komunikacione tehnologije.)"

Stavise, postto se u navedenim odredbama upotrebljavaju izrazi "provajder (pruzalac) pristupa" i "provajder (pruzalac) usluge" cije znacenje nije propisano
Zakonom o elektronskim komunikacijama, smatram da te pojmove treba definisati u clanu 2. predloga ovog pravilnika na sledeci nacin:

- *pruzalac pristupa* je organizacija koja pruža pristup mreži. Pruzalac pristupa i pruzalac sadržaja usluga mogu biti ista organizacija
(<http://www.electropedia.org/iev/iev.nsf/display?openform&ievref=732-01-25>);

- *pruzalac usluge* je organizacija koja pruža usluge korisnicima i drugim pruzaocima. Ove usluge mogu biti, na primer, usluge pruzaoca pristupa Internetu, pruzaoca sadržaja ili pruzaoca informacija, servera foruma ili servera sistema privatnih poruka ili smeštaja sadržaja
(<http://www.electropedia.org/iev/iev.nsf/display?openform&ievref=732-01-26>).

Isto tako, u clanu 2. predloga ovog pravilnika treba dati znacenje izraza (skracenica) "IMSI broj", "IMEI broj", "TIMSI broj" i "MAC adresa", kao i drugih malopoznatih izraza i skracenica.

Iskreno,

Dejan Popovic

Beograd, 28. februar 2015.

Postovana gospodjo Radisavljevic,

Prema cl. 25-29. [Jedinstvenih metodoloških pravila za izradu propisa](#), nov, preuređjeni clan 11. predloga ovog pravilnika treba da ima sledecu formu:

"Kategorije zadrzanih i cuvanih podataka

Član 11 (nov)

Operator zadrzava i čuva sledeće kategorije podataka, i to:

1) podatake potrebne za praćenje i utvrđivanje izvora komunikacije:

(1) u slučaju fiksne i mobilne telefonije:

– broj sa koga je inicirana komunikacija;
– ime i prezime fizičkog lica, odnosno naziv pravnog lica i adresa preplatnika ili registrovanog korisnika;

(2) u slučaju internet pristupa, elektronske pošte, internet telefonije i drugih oblika paketske razmene:

– dodeljeni korisnički identifikator ili telefonski broj za svaku komunikaciju u javnoj elektronskoj komunikacionoj mreži;
– ime i prezime fizičkog lica, odnosno naziv pravnog lica i adresu preplatnika ili registrovanog korisnika kome je dodeljena IP adresa, kor isnička identifikacija ili telefonski broj u vreme komunikacije;
– dinamičku ili staticku IP adresu dodeljenu od strane **pruzaoca usluge** ili **pruzaoca** pristupa i korisničku identifikaciju preplatnika ili registrovanog korisnika;
– identifikaciju digitalne preplatničke linije ili druge tačke izvorišta komunikacije;

2) podatake potrebne za utvrđivanje odredišta komunikacije:

(1) u slučaju fiksne i mobilne telefonije:

– odabrani broj (broj koji je pozvan), a u slučaju dodatnih usluga (usmeravanje, prenošenje komunikacije i konferencijska veza) i broj na koji je komunikacija preusmerena, odnosno brojeve koji su uključeni u konferencijsku vezu;

– ime i prezime i adresu preplatnika ili registrovanog korisnika;

(2) u slučaju internet pristupa, elektronske pošte, internet telefonije i drugih oblika paketske komunikacije:

– dinamičku ili staticku IP adresu dodeljenu od strane provajdera usluge ili provajdera pristupa i korisničku identifikaciju preplatnika ili registrovanog korisnika u vreme komunikacije;
– korisničku identifikaciju ili telefonski broj pripadajućeg sagovornika internet telefonije;
– ime i prezime i adresu preplatnika ili registrovanog korisnika, kao i korisničku identifikaciju pripadajućeg sagovornika u komunikaciji;
– identifikaciju digitalne preplatničke linije ili druge tačke odredišta komunikacije;
– podatke o komunikaciji, odnosno podatke o posećenim internet adresama;

3) podatake potrebne za utvrđivanje početka, trajanja i završetka komunikacije:

(1) u slučaju fiksne i mobilne telefonije: - datum, vreme početka, trajanja i završetka komunikacije;

(2) u slučaju internet pristupa, elektronske pošte, internet telefonije i drugih oblika paketske komunikacije:

- datum, vreme prijave i odjave prilikom korišćenja pristupne usluge, u okviru odgovarajuće vremenske zone;
- datum i vreme slanja i primanja elektronske pošte i poziva putem internet telefonije, u okviru odgovarajuće vremenske zone;

4) podatake potrebne za određivanje vrste komunikacije:

(1) u slučaju fiksne i mobilne telefonije: korišćenu telefonsku uslugu;

(2) u slučaju elektronske pošte, internet telefonije i drugih oblika paketske komunikacije: korišćenu internet uslugu;

5) podatake potrebne za identifikovanje terminalne opreme korisnika:

(1) u slučaju mobilne telefonije:

- IMSI broj sa koga je inicirana komunikacija i IMSI broj prema kom je inicirana komunikacija;
- IMEI broj sredstva za komuniciranje s koga je inicirana komunikacija i IMEI broj prema kom je inicirana komunikacija;

- TIMSI broj korisnika u romingu sa koga je inicirana komunikacija i TIMSI broj korisnika prema kome je inicirana komunikacija;

(2) u slučaju pripojd usluge u fiksnoj i mobilnoj telefoniji:

- serijski broj kartice - u fiksnoj telefoniji;

- serijski broj pripojd kartice i mesto sa koga je izvršena elektronska dopuna - u mobilnoj telefoniji;

(3) u slučaju pripojd usluge kod internet pristupa, elektronske pošte, internet telefonije i drugih oblika paketske razmene: serijski broj kartice;

(4) u slučaju fiksne telefonije, internet pristupa, elektronske pošte, internet telefonije i drugih oblika paketske komunikacije: serijski broj uređaja, MAC adresa, dinamička i statička IP adresa dodeljena od strane provajdera usluge ili pristupa, u odgovarajućoj vremenskoj zoni, drugi podaci koji jednoznačno identifikuju terminalni uređaj korisnika;

6) podatke potrebne za otkrivanje lokacije mobilne terminalne opreme (korisnika):

(1) oznaka lokacije (ID celije) na početku komunikacije;

(2) podaci kojima se identificuje geografska lokacija celija navođenjem njihovih oznaka lokacije (ID celije) tokom perioda za koji su zadržani podaci o komunikaciji."

Iskreno,
Dejan Popovic

Beograd, 1. mart 2015.

Dejan R. Popovic, dipl. inz.
Beograd, Stevana Sremca 18

MINISTARSTVO TRGOVINE, TURIZMA I TELEKOMUNIKACIJA
Vladana Radisavljevic
Beograd, Nemanjina 22-26

Predmet: Dvanaesta dopuna mišljenja o [Predlogu pravilnika o zahtevima za uređaje i programsku podršku za zakonito presretanje elektronskih komunikacija i zadržavanje podataka o elektronskim komunikacijama](#)

V e z a : [Javne konsultacije o Predlogu pravilnika o zahtevima za uređaje i programsku podršku za zakonito presretanje elektronskih komunikacija i zadržavanje podataka o elektronskim komunikacijama](#)

Postovana gospodjo Radisavljevic,

Cini mi se se da sam Vam sva sva raspoloziva misljenja u vezi sa predmetom ovih javnih konsultacija dostavio u odredjenom roku (4. mart 2015). Izvinjavam se sto sam to ucinio u relativno nepovezanim "paketima".

Nadam se da ce te uskoro sva mišljenja podneta u okviru ovih javne konsultacije, objaviti u posebnom odeljku Internet stranice Ministarstva, u skladu sa clanom 36 stav 5. [Zakona o elektronskim komunikacijama](#) (ZEK).

Na kraju koristim priliku da povodom saopstena Poverenika za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti - "[Operatori elektronskih komunikacija moraju poštovati ZEK](#)" (25 februar 2015) ukazem na odredbe o evidenciji o zahtevima za pristup zadržanim podacima iz clana 130a. ZEK-a. Te cudne odredbe o nepotrebnom vodjenju i ukrstanju podataka iz dvostrukе evidencije glase:

"Operator koji zadržava podatke u skladu sa odredbama čl. 128-130. ovog zakona, kao i nadležni organi koji pristupaju podacima na način predviđen odredbama člana 128. stav 2. ovog zakona, dužni su da vode evidenciju o zahtevima za pristup zadržanim podacima u toku jedne kalendarske godine.

Evidencija iz stava 1. ovog člana sadrži informaciju o:

- 1) broju zahteva za pristup zadržanim podacima;
- 2) broju ispunjenih zahteva za pristup zadržanim podacima;
- 3) vremenu koje je proteklo od dana od kada su podaci zadržani do dana kad je pristup podacima zatražen u skladu sa članom 128. stav 2. ovog zakona.

Evidencija iz stava 1. ovog člana ne sadrži podatke o ličnosti.

Lica iz stava 1. ovog člana dužna su da, najkasnije do 31. januara za prethodnu kalendarsku godinu, dostave evidenciju iz stava 1. ovog člana organu nadležnom za zaštitu podataka o ličnosti."

Posebno je intereresantna odredba stava 3. ovog člana ("Evidencija iz stava 1. ovog člana ne sadrži podatke o ličnosti") s obzirom da se u odredbama o podacima o izvoru komunikacije i o podacima o odredištu komunikacije iz cl. 11. i 12. [Predloga pravilnika o zahtevima za uređaje i programsku podršku za zakonito presretanje elektronskih komunikacija i zadržavanje podataka o elektronskim komunikacijama](#) zahteva i propisuje ime i prezime fizičkog lica, odnosno ime i prezime i adresu preplatnika ili registrovanog korisnika, itd i tsl.

Iskreno,

Dejan Popović

Beograd, 3. mart 2015.

Postovana gospodjo Radisavljevic,

Epilogu mojih misljenja prikljucijem dopis/komentar "Novom magazinu" na temu "Tehnički uslovi za podsisteme, uređaje, opremu i instalacije Internet mreže". Taj dopis glasi:

"NOVI MAGAZIN

'Doneti Zakon o praćenjenju elektronskih komunikacija'

Postovana redakcijo,

Saglasan sam sa predlogom da se pracenje, presretanje, nadzor ili intercepcija (medjuprijem) sadrzaja telekomunikacija ili elektronskih komunikacija uredi posebnim zakonom, ali nisam saglasan sa predlogom o podeli troškova za nabavku opreme, jer obaveza operatora o nabavci opreme postoji vec sedam godina.

Naime, Registar i tekstovi važećih propisa i opštih akata Sluzbenog glasnika RS u delu XIV (Saobracaj, veze i energetika) sadrzi u tacki 5 (Elektronske komunikacije i PTT saobracaj) sadrzi i sledeći tekst:

'Propisi doneti na osnovu Zakona o telekomunikacijama ('Službeni glasnik RS', br. 44/2003) koji se primenjuju do donošenja opštih akata na osnovu ovlašćenja iz Zakona o elektronskim komunikacijama ('Službeni glasnik RS', broj 34/2010), osim odredaba tih propisa koje su u suprotnosti sa ovim zakonom i koji formalnopravno nisu stavljeni van snage:

Tehnički uslovi za podsisteme, uređaje, opremu i instalacije internet mreže : 120/2008-112"

Prema tacki 2. stav 1. ovih, jos uvek vazecih tehnickih uslova (http://www.ratel.rs/upload/editor_files/File/dozvole/uputstva/Tehnicki_uslovi-internet.pdf), prostorije u nadležnom državnom organu i/ili prostorije telekomunikacionog operatera u kojima su smešteni telekomunikacioni uređaji, računarski sistemi i druga oprema za vršenje elektronskog nadzora u skladu sa zakonom, **javni telekomunikacioni operater oprema i obezbeđuje** na način na koji se osigurava bezbednost ljudi i opreme i ostvaruje svrha tajnog nadzora, a u skladu sa minimalnim kriterijumima i standardima koje utvrđuju nadležni državni organi.

Iskreno,
Dejan Popovic

Beograd, 3. mart 2015."

Pitam se i pitam Vas na samom kraju zasto [Predlog pravilnika o zahtevima za uređaje i programsku podršku za zakonito presretanje elektronskih komunikacija i zadržavanje podataka o elektronskim komunikacijama](#) u prelaznim i završnim odredma ne sadrzi i odredbu o prestanku vazenja Tehničkih uslovi za podsisteme, uređaje, opremu i instalacije internet mreže: 120/2008-112 (http://www.ratel.rs/upload/editor_files/File/dozvole/uputstva/Tehnicki_uslovi-internet.pdf)?

Iskreno,
Dejan Popovic

Beograd, 4. mart 2015.